

Szegedi Kis István Református Gimnázium - Békés [1]

Groups audience:

[Magyar Nemzeti Levéltár Békés Megyei Levéltára](#) [2]

Az intézmény korai időszakáról, a rektori iskola koráról igen keveset tudunk. A korabeli források szerint Szegedi Kis István után az irodalmi munkásságáról ismert Szegedi Lőrinc volt a békési lelkész, valószínűleg rektor is.

Konkrét adataink nincsenek az iskola meglétére, azt azonban közvetett bizonyítékként értelmezhetjük, hogy a kor jeles egyeteméin időről-időre találkozhatunk Békési nevű hallgatókkal, akik vezetéknevüket a kor szokása szerint, származási helyük után kapták. 1668-tól már közvetlen forrásunk is van: ekkortól vezették a debreceni kollégium Series Studiosorumában a tanulók neve mellé, hová kerültek ki oktatni. Hogy milyen lehetett ez a Szegedi által alapított deákiskola, pontosan nem tudhatjuk, de valószínűleg olyan, mint a debreceni anyaiskola többi partikulája. Ezekben a protestáns oktatási rendszer három szintből felépülő „kollégiumának” elemi és gimnáziumi anyagát oktatták, fő céljuk, hogy az anyaiskola felsőbb évfolyamaira előkészítsék a tanulókat.

A XVII. század végén, a Rákóczi-szabadságharc éveiben elnéptelenedett a város, de az 1711. évi negyedszeri, immár utolsó visszatelepülés után szinte azonnal megindult az oktatás is. 1716-ban rektort hoztak Debrecenből, ekkortól az oktatók névsora folyamatos. 1757-ben a preceptor által tanított két elemi osztályon kívül a rektor négy deákosztályt tanított, a tanítás nyelve a felsőbb osztályokban a latin volt.

Az iskola történetében új korszak következett Hajnal Ábel Békésre kerülésével, akit 1831-ben hívtak meg rektornak, majd néhány év múlva professzori állást töltött be. Célja az iskola reálgimnáziummá minősítése volt, ezért az ilyen irányú tantárgyak oktatását igyekezett erősíteni. A megnövekedett igények új, központi épületet tettek szükségessé, hiszen az iskola osztályai különböző helyeken működtek. Az építéshez a földesúr, gróf Wenckheim József Antal 1838-ban a békési határ egy birtokrészének jövedelmét adta át, majd lakossági gyűjtés indult. 1844-1845-ben felépült a „Kollégium”, melynek alsó szintjén az elemi, felső szintjén a gimnáziumi osztályok kaptak helyet.

Az 1848-49-es szabadságharc alatt erősen megcsappant a tanulók száma, az iskola majdnem a megszűnés sorsára jutott. 1852-ben a kormány az esperesi hivatal útján felszólította az egyházat, akarja-e a gimnáziumot a kormány tanterve szerint átalakítani, vagy mint magániskolát tartja fenn. A fenntartó testület az utóbbit választotta, ugyanis már megkezdődött egy nagyobb szabású tanintézet felállításához szükséges feltételek előteremtése. Az anyagi alapokat az 1859-ben a földesúr és a község között megkötött „Legelő felosztási örök egyezség” az iskola javára szolgáló 3. szakaszának k) pontja jelentette. 1861. július 7-én írták ki a pályázatot a helvét hitvallású reálgimnázium igazgatói állására, melyre október 22-én Gonda László kapott megbízatást. Gonda azt az utasítást kapta, hogy a reáliskola tantárgyait illessze a gimnázium tárgyai mellé s így magas színvonalú, hatosztályos, egységes tantervű reálgimnáziumot építsen fel. Ez a folyamat az 1864/65-ös tanévben fejeződött be, amikor az iskola elindíthatta az első VI. osztályosok képzését. A diákok száma ekkoriban 130 körül mozgott, ebből 10-15 volt vidéki tanuló. Gonda László vezetése alatt vált hagyománnyá az év végi nyilvános záróünnepély, önkéntes alapon bevezették a gyorsírás tanítását, 1866-ban pedig a szegénysorsú tanulók részére tápintézetet hoztak létre, ahol évente 5-12 diák étkeztetését

biztosították.

1883. július 8-án a reálgimnáziumi iskolaszék javaslatára a presbitérium határozata alapján az intézmény a gimnázium címet vette fel. Az 1883. évi XXX. tc. nehéz helyzetbe hozta az iskolát azzal, hogy pontosan megszabta a gimnáziumi intézmények működési feltételeit. A helyzet megoldására a presbitérium és a községi képviselőtestület évi 2000-2000 forintot szavazott meg fejlesztésre, és a „Legelő felosztási örök egyezség” 3. k) pontját is módosítani kellett. 1891-ben miniszteri leirat érkezett: az iskola tegyen eleget a helyiségekre vonatkozó kívánalmaknak és nyolcosztályúvá fejlesszessék. 1895-ben a képviselőtestület községi tulajdonba tartozó telket adományozott az új épület emeléséhez. 1899. április 21-én a kért államsegélyre szóló szerződés is megjött, így az építkezés elkezdődhetett. Megszervezték a VII., majd a VIII. osztályt is.

A gimnázium első érettségi vizsgáját 1902-ben tartották. 1903. október 21-én ünnepélyes keretek között átadásra került a gimnázium ma is használt, kétemeletes épülete. Ettől kezdve az intézmény működésében nagyobb változások már nem következnek be, csupán a háborús évek jelentenek nehezebb időszakokat.

Az iskola 1938-ban vette fel az iskolaalapító rektor nevét. 1948-ban az ország többi intézményével együtt a békési gimnáziumot is államosították, majd 1992-ben ismét a református egyház kezelésébe került. [1]

A főgimnázium épülete a Teleki utcában fekszik, főhomlokzata nyugatra néz és 6 méterrel van az építési vonalon belül, előtte vasrácskerítés húzódik. Ez a homlokzat két emeletes, 47 méter hosszú s 16 m magas. Az udvari szárny egy emeletes, magassága 10,70 m. Az egész épület alapterülete 1 008 m², az előkert nagysága 282 m², maga az udvar 2 603 m², mely hátulsó utca felől téglá, az északi mezsgyén deszkakerítéssel van határolva.

Az építésre 865 550 első- és 112 050 másodosztályú, összesen 977 600 db téglát, 643 m mázsa hengerelt vastartót és 73 mm falkötő vasat használtak fel.

Az épületen 1 nagykapu, 3 folyosóajtó, 48 ajtó, 4 vasajtó, 109 ablak és 10 vaskeretes ablak található. Pince az egyemeletes udvari szárnyépület alatt van.

A helyiségek átlag 4 m magasak, világosak és szellősek, a tantermek 6.40-6.50 m szélesek, 6.50-11 m hosszúak, szellőzőkkel és ventilációs Meidinger-kályhákkal vannak ellátva. A nagy terem 18.04 m hosszú, 7.32 m széles és 4.32 m magas. A termek és szobák száma 26, volt cselédlakás, mely egy szoba, konyha és kamrából állt. [2]

Forrás:

[1] http://epa.oszk.hu/03000/03018/00167/pdf/EPA03018_honismeret_2002_02_036... [3]

[2] <http://109.hu/?L=csoportok.adatlap&id=12613> [4]

<https://www.beol.hu/kozelet/helyi-kozelet/bekesi-idoutazas-multba-1069941/> [5] - indexkép

https://bekesmatrix.hu/cikk/67557_szeptemberre_elkeszul_a_sportudvar_a_g... [6]

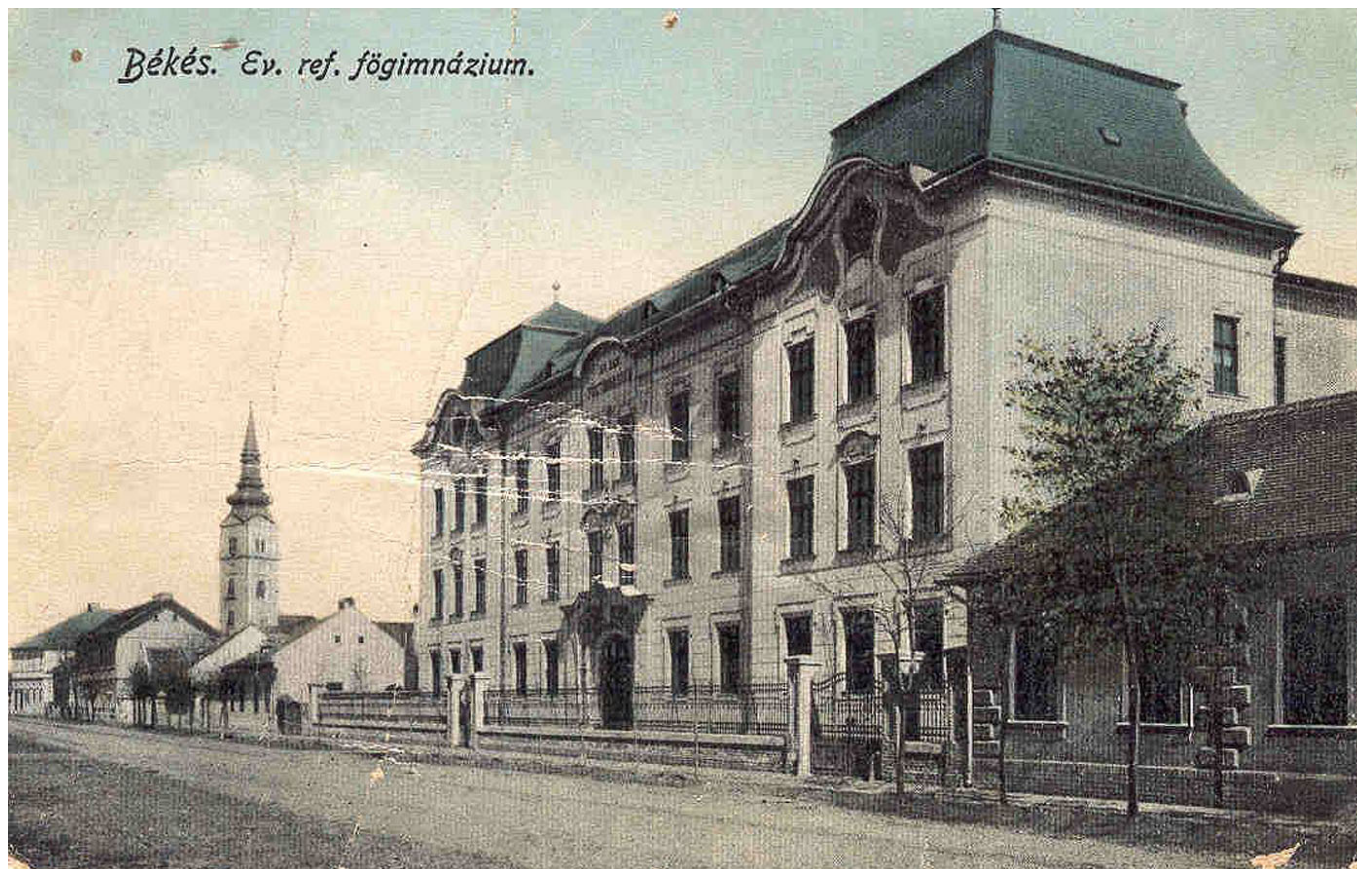
<https://behir.hu/140-millio-forintos-energetikai-korszerusites> [7]

<http://109.hu/?L=csoportok.adatlap&id=12613> [4]

Kategória:

[Egyéb épületek](#) [8]

Index fotó:

Rövid leírás:

A reformáció elterjedése jelentős változást idézett elő Békésen is. A hitújítás tanításai nyomán Szegedi Kis István 1552-ben Békésre kapott meghívást. Mivel előző álláshelyein lelkeszkedése mellett rektorként is tevékenykedett, biztosra vehetjük, hogy Békésen is nemcsak lelkész, rektor is volt. Ezért a békési deákiskola alapítását 1552-re tehetjük, alapítójának Szegedi Kis Istvánt, a nagy reformátort tekinthetjük.

Engedélyezés a főoldalra:

Engedélyezve

Település:

[Békés](#) [9]

Az építés éve:

1902

Az épület megnevezése:

Szegedi Kis István Református Gimnázium - Békés

Örökség fotók:

2017. Copyright - MNL

Forrás webcím: http://reformacio.mnl.gov.hu/orokseg/szegedi_kis_istvan_reformatus_gimnazium_bekes

Hivatkozások

- [1] http://reformacio.mnl.gov.hu/orokseg/szegedi_kis_istvan_reformatus_gimnazium_bekes
- [2] <http://reformacio.mnl.gov.hu/beml>
- [3] http://epa.oszk.hu/03000/03018/00167/pdf/EPA03018_honismeret_2002_02_036-037.pdf
- [4] <http://109.hu/?L=csoportok.adatlap&id=12613>
- [5] <https://www.beol.hu/kozelet/helyi-kozelet/bekesi-idoutazas-multba-1069941/>
- [6] https://bekesmatrix.hu/cikk/67557_szeptemberre_elkeszul_a_sportudvar_a_gimnaziumban/K%C3%B6nyv
- [7] <https://behir.hu/140-millio-forintos-energetikai-korszerusites>
- [8] http://reformacio.mnl.gov.hu/epitett_orokseg/egyeb_epuletek
- [9] <http://reformacio.mnl.gov.hu/telepulesek/bekes>